

BÖLÜM 6

COVID 19 ENFEKSİYONU VE PSİKOSOSYAL HEMŞİRELİK BAKIMI

Kübra KAYAOĞLU¹

GİRİŞ

Coronavirüsler (CoV), Coronaviridae ailesine ait olup zarflı, 40-60 nm boyutlarında, tek zincirli zoonotik RNA virüsleridir ⁽¹⁾. Coronavirüslerin alt gruplarından alfa- ve beta-coronavirüs daha çok memelileri enfekte ederken, gamma- ve delta-koronavirüsler ise kuşları enfekte eder ⁽²⁾. 31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan SARS-CoV-2 virüsünün sebep olduğu bu hastalığa 2019 koronavirüs hastalığı anlamına gelen COVID-19 salgını adı verilmiştir. Covid- 19 enfeksiyonu, hızlı bir şekilde 6 kıta ve yüzlerce ülkeye yayılmış ve koronavirüslerin neden olduğu ilk pandemi olarak tarihe geçmiştir ⁽³⁾. DSÖ açıklamalarına göre COVID- 19 enfeksiyonu 2009 grip salgınından 10 kat daha ölümcüldür ⁽⁴⁾.

04.01.2021 tarihi WHO verilerine göre dünya çapında 83.910.386 doğrulanmış vaka ve 1.839.660 ölüm tespit edilmiştir ⁽⁵⁾. Türkiye'de ise sağlık bakanlığı resmi kayıtlarına göre 04.01.2021 tarihi itibarıyla 2.255.607 doğrulanmış vaka, 21.685 ölüm tespit edilmiştir ⁽⁶⁾.

Hapşırma ve öksürme sonucunda damlacık yoluyla havaya karışan COVID-19 enfeksiyon ajanının iki metreden uzağa yayılmadığı ve uygun hava koşullarında yüzeylerde yasayabilmesine karşın sodyum hidroklorür, hidrojen peroksit gibi dezenfektanlarla temizlenebildiği tespit edilmiştir⁽⁷⁾. Hafif enfeksiyonu olan (öksürük, ateş ve dispne olmayan vakalar) ve ayaktan tedavi yönteminde yeterince izole edilebilecek hastalar için evde tedavi yönteminin uygun olabileceği belirtilmiştir ⁽⁸⁾. Hastalığın şiddetli gelişimi için risk faktörleri arasında 65 yaş üstü olmak, diabetes mellitus, kardiovasküler sistem rahatsızlıkları, kronik akciğer hastalıkları, obezite, kronik böbrek hastalıkları ve kanser yer almaktadır ^(9,11). Çin Hastalık Kontrol ve İzleme Merkezi'nin yaklaşık 44.500 doğrulanmış enfeksiyon hastalarında gerçekleştirdiği taraması sonucu yayınladığı raporda hastaların %87'nin 30-79 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir ⁽¹⁰⁾. Yaşlılık ile mortalite oranlarının da ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çin Hastalık Kontrol ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi Kovancılar Meslek Yüksekokulu, kkayaoglu@firat.edu.tr

SONUÇ

Covid-19 enfeksiyonu neden olduğu ciddi semptomlar ve hastalığın getirdiği duygusal yük sebebiyle ruhsal sorunlara neden olabilmektedir. Amacı bireyin stresle baş etmesini sağlamak, hastalık sebebiyle oluşan acı çekme yaşantısını azaltarak bu deneyimlerinden anlam bulmasını sağlamak olan psikiyatri hemşiresi Covid-19 enfeksiyonu olan hasta bakımında önemli rol ve sorumluluklara sahiptir. Hastalıktan korunma, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde aktif rol oynamalı ve sahip olduğu mesleki bilgi ve becerisiyle topluma destek olmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Lu Q, Shi Y. Coronavirus disease (Covid-19) and neonate: What neonatologist need to know. *Journal of Medical Virology*. John Wiley and Sons Inc. 2020;92:564-67.
2. Saif LJ. Animal coronaviruses: What can they teach us about the severe acute respiratory syndrome? *OIE Rev Sci Tech*. 2004;23(2):643-60.
3. Dikmen AU, Kına HM, Özkan S. Epidemiology of Covid-19 : What we learn from pandemic. *J Biotechnol Strateg Heal Res*. 2020;4:29-36.
4. WHO (2020). (13/04/2020 tarihinde <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--13-april-2020> adresinden ulaşılmıştır).
5. WHO Covid-19 Dashboard (2021). (04/01/2021 tarihinde <https://covid19.who.int/> adresinden ulaşılmıştır).
6. T.C Sağlık Bakanlığı Korona Tablosu (2021). (04/01/2021) tarihinde <https://covid19.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
7. Özdemir Ö, Pala A. Treatment and prevention of Covid-19 infection in children. *J Biotechnol Strateg Heal Res*. 2020;1(Special Issue):14-21.
8. McIntosh K. Coronavirus disease 2019 (Covid-19): Epidemiology, virology, clinical features, diagnosis, and prevention. [cited 2020 Apr 25]. Available from: <https://www.uptodate.com/contents/coronavirus-disease-2019-covid-19-epidemiology-virology-clinical-features-diagnosis-and-prevention>
9. Zhou F, Yu T, Du R, et al. Clinical course and risk factors for mortality of adult inpatients with Covid-19 in Wuhan, China: a retrospective cohort study. *Lancet*. 2020;395(10229):1054-62.
10. Wu Z, McGoogan JM. Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (Covid-19) outbreak in China: summary of a report of 72314 cases from the chinese center for disease control and prevention. *JAMA*. 2020;323(13):1239-42.
11. Liang W, Guan W, Chen R, et al. Cancer patients in SARS-CoV-2 infection: a nationwide analysis in China. *The Lancet Oncology*.2020;21:335-7.
12. Bialek S, Boundy E, Bowen V, et al. Severe outcomes among patients with coronavirus disease 2019 (Covid-19) — United States, February 12–March 16, 2020. *Morb Mortal Wkly Rep*. 2020;69(12):343-6.
13. van Doremalen N, Bushmaker T, Morris DH, et al. Aerosol and surface stability of SARS-CoV-2 as compared with SARS-CoV-1. *N Engl J Med*. 2020;382(16):1564-67.
14. Karcıoğlu Ö. What is Coronaviruses, and how can we protect ourselves? *Anka Tıp Derg*. 2020;2(1):66-71.
15. Simonds AK, Sokol DK. Lives on the line? Ethics and practicalities of duty of care in pandemics and disasters. *European Respiratory Journal*. 2008;34:303-9.
16. Lin CY, Peng YC, Wu YH, et al. The psychological effect of severe acute respiratory syndrome on emergency department staff. *Emerg Med J*. 2007;24(1):12-7.

17. Lehmann M, Bruenahl CA, Löwe B, et al. Ebola and psychological stress of health care professionals. *Emerging Infectious Diseases*. 2015;21(5):913-4.
18. Khalid I, Khalid TJ, Qabajah MR, et al. Healthcare workers emotions, perceived stressors and coping strategies during a MERS-CoV outbreak. *Clin Med Res*. 2016;14(1):7-14.
19. Park JS, Lee EH, Park NR, et al. Mental health of nurses working at a government-designated hospital during a MERS-CoV outbreak: a cross-sectional study. *Arch Psychiatr Nurs*. 2018;32(1):2-6.
20. Chen WK, Cheng YC, Chung YT, et al. The impact of the SARS outbreak on an urban emergency department in Taiwan. *Med Care*. 2005;43(2):168-72.
21. Turaga R. Stress management techniques. *Stress Manag Tech*. 2019;13(3):56-64.
22. Çam O, Özgür G, Gürkan A, et al. Evaluation of nursing process reports of student nurses in psychiatric nursing clinical practices. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2004;20:23-34.
23. Gordon M. Diagnostic categories grouped by functional health patterns. *Hemşirelik Sınıflama Sistemleri Sempozyum Kitabı*. Ankara: 2003;6-7.
24. Karadakovan A, Usta Yeşilbakan Ö. Examination of NANDA nursing diagnoses detected by students in neurological patients. *J Atatürk Univ Sch Nurs*. 2004;7(3):1-7.
25. Sabancıoğulları S, Ata EE, Kelleci M, et al. Bir psikiyatri kliniğinde hemşireler tarafından yapılan hasta bakım planlarının fonksiyonel sağlık örüntüleri modeli ve NANDA tanılarına göre değerlendirilmesi. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2011;2(3):117-122.
26. Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. Nursing Roles and Autonomy. *J Res Dev Nurs*. 2012;14(3):66-74.
27. Karamustafaloğlu O, Yumrukçal H. Depression and anxiety disorders. *Med Bull Şişli Etfal Hosp*. 2011;45(2):65-74.
28. Öztürk M, Uluşahin A. *Mental Health and Disorders*. Ankara: Nobel Medical Bookstore; 2018.
29. Çam O, Engin E. *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Psikiyatri Hemşireliği*. İstanbul: İstanbul Medical Bookstore; 2014.
30. Wilkinson JM. *Nursing Diagnostics Handbook*. 11th ed. Sevgisun K, İmatullah A, Fatoş K, editors. pelican publishing house; 2019.
31. Gorman LM, Sultan DF. *For Psychosocial Nursing / General Patient Care*. 3rd ed. Fatma Ö, Meral D, editors. Ankara: Academician Medical Bookstore; 2014.
32. Özmen D, Erbay DP, Çetinkaya AÇ, et al. Factors affecting the level of hopelessness and hopelessness in high school students. *Anatol J Psychiatry*. 2008;9:8-15.
33. Batıgün AD. Suicide probability and gender: communication skills, reasons to live life, a study in terms of loneliness and hopelessness. *Turkish J Psychol*. 2008;23(62):65-75.
34. Brezo J, Paris J, Turecki G. Personality traits as correlates of suicidal ideation, suicide attempts, and suicide completions: A systematic review. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 2006;113:180-206.
35. Page RM, Yanagishita J, Suwanteerangkul J, et al. Hopelessness and loneliness among suicide attempters in school-based samples of taiwanese, philippine and thai adolescents. *Sch Psychol Int*. 2006;27(5):583-98.